

Trương Phước Minh (Chủ biên)
Nguyễn Thị Kim Thoa – Nguyễn Thị Hồng

ĐỊA LÝ DU LỊCH THẾ GIỚI

(SÁCH CHUYÊN KHẢO)

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

MỤC LỤC

DANH MỤC BẢNG	9
DANH MỤC HÌNH	10
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	13
MỞ ĐẦU	15

Chương 1

LỊCH SỬ DU LỊCH VÀ CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG

1.1. ĐỐI TƯỢNG VÀ NHIỆM VỤ CỦA MÔN HỌC ĐỊA LÝ DU LỊCH THẾ GIỚI	19
1.2. KHÁI QUÁT VỀ LỊCH SỬ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH HIỆN ĐẠI	20
1.3. DU LỊCH VÀ ĐỊA LÝ DU LỊCH	23
1.3.1. Du lịch và những nội dung liên quan	23
1.3.2. Địa lý du lịch	37
1.4. NHỮNG YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH	41
1.4.1. Các yếu tố tự nhiên, lịch sử và văn hóa (tài nguyên du lịch)	41
1.4.2. Các yếu tố kinh tế - xã hội	46
1.4.3. Cơ sở hạ tầng và cơ sở vật chất kỹ thuật trong du lịch	49
TIỂU KẾT CHƯƠNG 1	51

Chương 2

TỔNG QUAN VỀ DU LỊCH THẾ GIỚI

2.1. DU LỊCH THẾ GIỚI VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG	52
2.1.1. Du lịch thế giới và mục tiêu, nhiệm vụ	52
2.1.2. Du lịch thế giới và tình hình phát triển	53
2.1.3. Xu hướng du lịch thế giới	55
2.1.4. Xu hướng du lịch hàng đầu năm 2021 và sau dịch COVID-19	57

2.2. NHỮNG YẾU TỐ QUAN TRỌNG ĐỐI VỚI HOẠT ĐỘNG DU LỊCH THẾ GIỚI	58
2.2.1. Giao thông vận tải	58
2.2.2. Các phương tiện giao thông vận tải trong du lịch	59
2.3. CHÍNH SÁCH VÀ CHÍNH SÁCH DU LỊCH	65
2.3.1. Chính sách	65
2.3.2. Chính sách du lịch	65
2.4. VẤN ĐỀ HỘ CHIẾU VÀ THỊ THỰC NHẬP CẢNH TRONG DU LỊCH QUỐC TẾ	67
2.4.1. Hộ chiếu (Passport)	67
2.4.2. Thị thực (visa) và chính sách thị thực thông thoáng trong du lịch quốc tế	68
TIỂU KẾT CHƯƠNG 2	70

Chương 3

TỔ CHỨC DU LỊCH THẾ GIỚI VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH BỀN VỮNG

3.1. TỔ CHỨC DU LỊCH THẾ GIỚI CỦA LIÊN HỢP QUỐC (THE WORLD TOURISM ORGANIZATION - UNWTO)	71
3.1.1. Tôn chỉ - mục đích của Tổ chức Du lịch Thế giới	72
3.1.2. Thành lập	73
3.1.3. Cấu trúc tổ chức	74
3.2. CÁC TỔ CHỨC DU LỊCH LIÊN MINH	75
3.2.1. Hội đồng Du lịch và Lữ hành Thế giới (World Tourism and Travel Council - WTTC)	75
3.2.2. Hiệp hội Nhà hàng và Khách sạn Quốc tế (The International Hotel & Restaurant Association - IHRA)	75
3.3. TỔ CHỨC DU LỊCH VÙNG VÀ QUỐC GIA (REGIONAL AND NATIONAL TOURISM ORGANIZATION)	76
3.3.1. Tổ chức du lịch vùng (Tourism Region)	76
3.3.2. Các hiệp hội du lịch vùng	76
3.3.3. Tổ chức du lịch quốc gia Việt Nam	77
3.4. TOÀN CẢNH TÌNH HÌNH DU LỊCH THẾ GIỚI TRƯỚC VÀ SAU DỊCH COVID – 19	78
3.4.1. Du lịch thế giới năm 2018 về đích sớm	80
3.4.2. Du lịch thế giới năm 2019 tăng trưởng mạnh mẽ	81
3.4.3. Du lịch thế giới năm 2020 suy thoái và khủng hoảng	85
3.4.4. Du lịch thế giới năm 2021 đoàn kết, kiên trì và quyết tâm	85
3.4.5. Du lịch thế giới năm 2022: Tư duy lại về du lịch	88
3.4.6. Dự báo kinh tế thế giới năm 2023	93
3.5. MỘT SỐ VẤN ĐỀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH BỀN VỮNG HIỆN NAY TRÊN THẾ GIỚI	94

3.5.1. Du lịch và mục tiêu phát triển bền vững (Sustainable Development Goals)	94
3.5.2. Phát triển du lịch bền vững và bảo vệ các giá trị di sản thế giới	96
3.5.3. Du lịch đô thị và kinh nghiệm ở một số thành phố thông minh trên thế giới	100
TIỂU KẾT CHƯƠNG 3	103

Chương 4

CÁC VÙNG DU LỊCH TRÊN THẾ GIỚI

4.1. VÙNG DU LỊCH CHÂU MỸ (AMERICAS)	104
4.1.1. Khái quát chung	104
4.1.2. Hoạt động du lịch vùng châu Mỹ	108
4.1.3. Những điểm du lịch hấp dẫn nhất vùng châu Mỹ	112
4.2. VÙNG DU LỊCH CHÂU ÂU (EUROPE)	117
4.2.1. Khái quát chung	118
4.2.2. Hoạt động du lịch vùng Châu Âu	122
4.2.3. Những điểm du lịch hấp dẫn nhất vùng châu Âu	125
4.3. VÙNG DU LỊCH CHÂU Á - THÁI BÌNH DƯƠNG (ASIA PACIFIC)	129
4.3.1. Khái quát chung	130
4.3.2. Hoạt động du lịch vùng châu Á - Thái Bình Dương	137
4.3.3. Những điểm du lịch hấp dẫn nhất vùng châu Á - TBD	143
4.4. VÙNG DU LỊCH CHÂU PHI (AFRICA)	147
4.4.1. Khái quát chung	149
4.4.2. Hoạt động du lịch vùng châu Phi	152
4.4.3. Những điểm du lịch hấp dẫn nhất vùng châu Phi	154
4.5. VÙNG DU LỊCH TRUNG ĐÔNG (MIDDLE EAST)	157
4.5.1. Khái quát chung	159
4.5.2. Hoạt động du lịch vùng Trung Đông	161
4.5.3. Những điểm du lịch hấp dẫn nhất vùng Trung Đông	163
TIỂU KẾT CHƯƠNG 4	165

Chương 5

ĐỊA LÝ DU LỊCH TIỂU VÙNG ĐÔNG NAM Á

5.1. KHÁI QUÁT CHUNG VỀ TIỂU VÙNG ĐÔNG NAM Á	166
5.2. HOẠT ĐỘNG DU LỊCH TIỂU VÙNG ĐÔNG NAM Á	169

5.3. HOẠT ĐỘNG DU LỊCH CỦA CÁC QUỐC GIA ĐÔNG NAM Á.....	171
5.3.1. Nhà nước Brunei Darussalam.....	171
5.3.2. Vương Quốc Campuchia.....	172
5.3.3. Cộng hòa Indonesia.....	174
5.3.4. Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào.....	176
5.3.5. Liên bang Malaysia.....	178
5.3.6. Cộng hòa Liên bang Myanmar.....	180
5.3.7. Cộng hòa Philippines.....	182
5.3.8. Cộng hòa Singapore.....	184
5.3.9. Vương Quốc Thái Lan.....	187
5.3.10. Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.....	189
5.3.11. Cộng hòa Dân chủ Đông Timor.....	199
TIỂU KẾT CHƯƠNG 5.....	200
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	201
PHỤ LỤC.....	207

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2.1.	Năm tuyến du lịch đường sắt đẹp nhất thế giới (2020).....	61
Bảng 3.1.	Những điểm đến du lịch hàng đầu thế giới năm 2019	84
Bảng 3.2.	Các quốc gia có chỉ tiêu du lịch nước ngoài cao nhất trên toàn thế giới từ năm 2019 - 2021 (tính bằng tỷ USD)	88
Bảng 3.3.	Tác động chưa từng có từ COVID – 19 đối với khách du lịch và doanh thu	91
Bảng 3.4.	Những thành phố khách du lịch quốc tế đến thăm nhiều nhất thế giới	93
Bảng 3.5.	Bảy kì quan thế giới cổ đại (The Seven Wonders of the Ancient World)	97
Bảng 3.6.	Bảy kì quan thế giới mới (New 7 Wonders of the World)	98
Bảng 3.7.	Bảy kì quan thiên nhiên mới (New 7 Wonders of Nature)	98
Bảng 3.8.	Phân bố di sản thế giới tại các vùng du lịch	99
Bảng 4.1.	Các quốc gia thành viên của Tổ chức Du lịch Thế giới vùng châu Mỹ	109
Bảng 4.2.	Các quốc gia châu Mỹ có khách du lịch quốc tế đến thăm nhiều nhất năm 2018	111
Bảng 4.3.	Các quốc gia châu Âu có lượng khách du lịch quốc tế thăm nhiều nhất năm 2019	124
Bảng 4.4.	Các quốc gia thành viên của Tổ chức Du lịch Thế giới vùng Châu Âu	125
Bảng 4.5.	Các tiểu vùng thuộc châu Á – Thái Bình Dương.....	136
Bảng 4.6.	Các quốc gia châu Á có lượng khách du lịch quốc tế đến thăm nhiều nhất năm 2019	140
Bảng 4.7.	Các quốc gia thành viên của Tổ chức Du lịch Thế giới vùng châu Á – Thái Bình Dương .	143
Bảng 4.8.	Các quốc gia thành viên của Tổ chức Du lịch Thế giới vùng châu Phi	154
Bảng 4.9.	Các quốc gia thành viên của Tổ chức Du lịch Thế giới vùng Trung Đông	163
Bảng 5.1.	Các quốc gia Đông Nam Á (Southeast Asia, SEA)	168
Bảng 5.2.	Các di sản thế giới (vật thể) của Việt Nam	192
Bảng 5.3.	Các di sản thế giới (phi vật thể) của Việt Nam	192
Bảng 5.4.	Những thương hiệu khách sạn tốt nhất thế giới đã có ở Việt Nam	194
Bảng 5.5.	Khách du lịch và doanh thu du lịch Việt Nam giai đoạn 2015 - 2022	196
Bảng 5.6.	Cơ cấu thị trường khách du lịch quốc tế của Việt Nam năm 2019	197

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1.	Du khách: Chuyển đi sang trọng của bạn, nỗi khốn khổ hàng ngày của tôi	34
Hình 1.2.	Hệ thống lãnh thổ du lịch M. Buchovarop (1975)	39
Hình 1.3.	Hệ thống du lịch Leiper (1979)	41
Hình 3.1.	Dự báo lượng khách du lịch quốc tế theo vùng đến năm 2030.....	79
Hình 3.2.	Các quốc gia có thặng dư lớn nhất trong cân cán du lịch* 2019 (tỷ USD)	82
Hình 3.3.	Tăng trưởng khách du lịch (triệu lượt) và doanh thu (tỷ USD) ở các vùng du lịch năm 2019	83
Hình 3.4.	Lượng khách du lịch quốc tế theo vùng năm 2019 (%).....	83
Hình 3.5.	Doanh thu du lịch quốc tế theo vùng năm 2019 (%)	84
Hình 3.6.	Doanh thu du lịch quốc tế trên toàn thế giới từ năm 2006 - 2021 (tỷ USD)	87
Hình 3.7.	Du lịch thế giới và các vùng du lịch sút giảm trong dịch COVID-19 (2019-2022)	90
Hình 3.8.	Khách du lịch quốc tế đến các vùng du lịch thế giới (2005 - 2022).....	92
Hình 3.9.	Các thành phố du lịch hàng đầu trên thế giới xếp hạng theo đóng góp trực tiếp của du lịch vào GDP năm 2022 (tỷ USD)	92
Hình 3.10.	Những đóng góp của du lịch trên nhiều lĩnh vực	95
Hình 3.11.	Kết quả khảo sát tính bền vững tại 101 quốc gia thành viên UNWTO	96
Hình 3.12.	Logo của Ủy ban Di sản thế giới (World Heritage Committee, WHC)	99
Hình 4.1.	Bản đồ di cư sớm của con người dựa trên lý thuyết Ra khỏi châu Phi	106
Hình 4.2.	Bản đồ tự nhiên Châu Mỹ	107
Hình 4.3.	Bản đồ các quốc gia Châu Mỹ.....	108
Hình 4.4.	Bản đồ các miền núi châu Âu	119
Hình 4.5.	Bản đồ các quốc gia châu Âu.....	122
Hình 4.6.	Bản đồ tự nhiên châu Á	134
Hình 4.7.	Bản đồ các quốc gia châu Á.....	135
Hình 4.8.	Bản đồ vùng châu Á - Thái Bình Dương.....	136

Hình 4.9. Số lượt khách du lịch quốc tế đến các tiểu vùng châu Á - Thái Bình Dương từ 2012 – 2021.....	142
Hình 4.10. Chi tiêu du lịch quốc tế tại châu Á - Thái Bình Dương năm 2020, theo quốc gia	143
Hình 4.11. Bản đồ tự nhiên châu Phi.....	148
Hình 4.12. Bản đồ các quốc gia và vùng lãnh thổ ở châu Phi.....	149
Hình 4.13. Số lượt khách du lịch đến các tiểu vùng châu Phi từ 2020 - 2022 (so với 2019).....	153
Hình 4.14. Bản đồ tự nhiên Trung Đông	158
Hình 4.15. Bản đồ Trung Đông giữa Bắc Phi, Nam Âu, Trung Á và Nam Á	159
Hình 4.16. Các quốc gia Trung Đông có khách du lịch quốc tế đến năm 2020 và 2021.....	162
Hình 5.1. Bản đồ các quốc gia Đông Nam Á	169
Hình 5.2. Lượng khách du lịch quốc tế đến Brunei từ năm 2013 – 2020	172
Hình 5.3. Lượng khách du lịch quốc tế đến Indonesia từ năm 2013 – 2022	176
Hình 5.4. Lượng khách du lịch quốc tế đến Malaysia từ 2012 - 2021	180
Hình 5.5. Lượng khách du lịch quốc tế đến Myanmar từ 2010 - 2018	182
Hình 5.6. Lượng khách du lịch quốc tế đến Philippines từ 2012 - 2022	184
Hình 5.7. Lượng khách du lịch quốc tế đến Singapore từ 2012 - 2021.....	187
Hình 5.8. Lượng khách du lịch quốc tế đến Thái Lan từ 2015 - 2022.....	189
Hình 5.9. Khách du lịch và doanh thu du lịch Việt Nam giai đoạn 2015 - 2022.....	197
Hình 5.10. 10 quốc gia, vùng lãnh thổ có khách du lịch đến Việt Nam nhiều nhất tháng 1/2023	198

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

APAC	Châu Á – Thái Bình Dương (The Asia Pacific Accreditation Cooperation)
APEC	Diễn đàn hợp tác kinh tế châu Á – Thái Bình Dương (Asia-Pacific Economic Cooperation)
ASEAN	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (Association of South East Asian Nations)
ATSP	Chiến lược du lịch ASEAN 2016-2025 (ASEAN Tourism Strategic Plan)
COVID-19	Bệnh virus Corona 2019 (Coronavirus Disease 2019)
DL	Du lịch (Tourism)
DESA	Vụ Các vấn đề kinh tế và xã hội Liên hợp quốc (United Nations Department of Economic and Social Affairs)
ĐLDL	Địa lý du lịch (Tourism Geography)
ETC	Hiệp hội Du lịch châu Âu (The European Travel Commission)
EU	Liên minh châu Âu (European Union)
FIFA	Liên đoàn Bóng đá thế giới (Federation Internationale de Football Association)
GDP	Tổng sản phẩm nội địa (Gross Domestic Product)
IATA	Hiệp hội Vận tải Hàng không Quốc tế (International Air Transport Association)
IHRA	Hiệp hội Nhà hàng và Khách sạn Quốc tế (The International Hotel & Restaurant Association)
IMG	Nhóm quản lý thông tin (Information Management Group)
IoT	Mạng lưới vạn vật kết nối Internet (Internet of Things)
KDL	Khách du lịch (Visitor)
MDGs	Mục tiêu phát triển thiên niên kỷ (Millennium Development Goals)
MERCER	Công ty Tư vấn toàn cầu Mercer (Consulting Firm Mercer)
NOWC	Tập đoàn Thế giới mở mới (The New Open World Corporation)
N7W	Bảy kỳ quan thế giới mới (New 7 Wonders)

N7WN	Bảy kỳ quan thiên nhiên mới của thế giới (New 7 Wonders of Nature)
OPEC	Tổ chức Các nước Xuất khẩu Dầu mỏ (Organization of Petroleum Exporting Countries)
PATA	Hiệp hội Du lịch châu Á - Thái Bình Dương (The Pacific Asia Travel Association)
PPP	Sức mua tương đương (Purchasing Power Parity)
SDGs	Mục tiêu phát triển bền vững (The Sustainable Development Goals)
SEA	Các quốc gia Đông Nam Á (Southeast Asia)
SCP	Sản xuất và tiêu dùng bền vững (Sustainable Consumption and Production)
STP	Chương trình du lịch bền vững (Sustainable Tourism Program)
SIDS	Các quốc đảo nhỏ đang phát triển (Small Island Developing States)
TCN	Trước Công nguyên (Before Christ - BC)
UAE	Các Tiểu Vương quốc Ả Rập thống nhất (United Arab Emirates)
UNDP	Chương trình phát triển Liên hợp quốc (United Nations Development Programme)
UNESCO	Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa Liên hợp quốc (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization)
UNWTO	Tổ chức Du lịch Thế giới Liên hợp quốc (United Nations World Tourism Organization)
VITA	Hiệp hội Du lịch Việt Nam (Vietnam Tourism Association)
WESP	Tình hình và triển vọng kinh tế thế giới (World Economic Situation and Prospects)
WHO	Tổ chức Y tế Thế giới (World Health Organization)
WHC	Ủy ban Di sản Thế giới (World Heritage Committee)
WTTC	Hội đồng Du lịch và Lữ hành Thế giới (The World Travel & Tourism Council)
10YFP	Khung chương trình 10 năm về mô hình sản xuất và tiêu dùng bền vững (10 Year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production Patterns)

MỞ ĐẦU

Địa lý du lịch trước hết là một nhánh của địa lý nhân văn liên quan đến nghiên cứu về du lịch và tác động của nó đối với các địa điểm, tiếp đến địa lý du lịch được xem như là một hoạt động văn hóa xã hội và là một ngành công nghiệp không khói, thúc đẩy doanh thu của nền kinh tế, tạo ra hàng ngàn việc làm, phát triển cơ sở hạ tầng và góp phần to lớn trong việc trao đổi văn hóa giữa các quốc gia. Ngoài ra, địa lý du lịch cũng bao gồm nhiều mối quan tâm về những ảnh hưởng do tác động môi trường của du lịch, của ngành kinh tế du lịch và giải trí; giải đáp các mối quan tâm về quản lý du lịch theo hướng bền vững cũng như những vấn đề xã hội học về du lịch. Địa lý là cơ sở để nghiên cứu về du lịch, bởi vì du lịch có bản chất địa lý theo lãnh thổ, điều này có nghĩa là hoạt động du lịch xảy ra ở các địa điểm, nó liên quan đến sự di chuyển và các hoạt động của khách du lịch thông qua các mối quan hệ được tạo ra giữa các địa điểm, cảnh quan và con người. Địa lý du lịch nghiên cứu các điểm xuất phát khách du lịch (khu vực phát sinh du lịch), các điểm đến du lịch (khu vực cung cấp du lịch) và mối quan hệ (kết nối) giữa chúng, bao gồm cả giao thông vận tải, tuyến đường, các hoạt động kinh doanh và động cơ của khách du lịch. Cách thức mà địa lý du lịch ngày càng gắn kết với các ngành khoa học xã hội khác được minh họa bằng mối quan tâm về các vấn đề môi trường, sự phát triển bền vững và vai trò của du lịch trong việc tái cấu trúc nền kinh tế cũng như hình ảnh của các điểm đến. Du lịch còn có khả năng đặc biệt để thay đổi cuộc sống bằng cách tạo ra những trải nghiệm vô giá cho phép chúng ta kết nối người thân và bạn bè, hòa mình vào các nền văn hóa khác nhau và hiểu sâu hơn về các giá trị của bản thân mình, điều này dẫn đến sự nâng cao chất lượng cuộc sống.

Cuốn sách này có mục đích giới thiệu tổng quan về Địa lý du lịch thế giới và là tài liệu để sử dụng giảng dạy ở cấp đại học. Nội dung của Địa lý du lịch thế giới nhằm cung cấp kiến thức về lịch sử cũng như quá trình phát triển du lịch thế giới, giúp chúng ta có cái nhìn toàn cảnh về Tổ chức Du lịch Thế giới, hoạt động du lịch của các quốc gia, các vùng du lịch và mối quan hệ du lịch giữa các quốc gia trên thế giới với xu thế cộng sinh để cùng phát triển. Kiến thức về Địa lý du lịch thế giới sẽ giúp ích cho sự tham gia du lịch và các hoạt động của con người xuyên qua biên giới quốc gia, hay thực hiện những mục đích cho việc nghỉ ngơi, thương mại, giáo dục hoặc những lý do gia đình. Thêm vào đó, nội dung của Địa lý du lịch thế giới giúp sinh viên có những nhận thức và đánh giá về tiềm năng du lịch của các vùng và các quốc gia. Từ đó hiểu rõ hơn tầm quan trọng của du lịch trong nền kinh tế quốc dân. Giúp tăng cường sự yêu mến, tôn trọng và giữ gìn các giá trị du lịch ở các điểm đến trên khắp thế giới, thu thập thêm những bài học bổ ích trong việc giữ gìn và phát huy các giá trị di sản thế giới phục vụ du lịch. Giúp cho sinh viên có thể áp dụng những hiểu biết về lý thuyết và thực tiễn của du lịch thế giới vào hoàn cảnh của Việt Nam nhằm đẩy mạnh hoạt động kinh tế du lịch để góp phần đưa nước ta tiến nhanh trên con đường công nghiệp hóa và hiện đại hóa.

Nội dung sách bao gồm các chương:

Chương 1. Lịch sử du lịch và các nhân tố ảnh hưởng

Chương 2. Tổng quan về du lịch thế giới

Chương 3. Tổ chức Du lịch Thế giới và một số vấn đề phát triển bền vững

Chương 4. Các vùng du lịch trên thế giới

Chương 5. Địa lý du lịch tiểu vùng Đông Nam Á

Các tác giả hy vọng cuốn sách sẽ là tài liệu hữu ích cho sinh viên, học viên và giảng viên. Trong quá trình biên soạn các tác giả đã cố gắng tổng hợp các luận điểm lý luận cơ bản và các thành tựu mới.

Tuy nhiên, chắc chắn cuốn sách không tránh khỏi những hạn chế, khiếm khuyết nhất định. Các tác giả rất mong nhận được ý kiến đóng góp của các giảng viên, sinh viên, học viên và những người quan tâm để cuốn sách tiếp tục được hoàn thiện hơn.

Xin trân trọng cảm ơn

Các tác giả